

Так, зокрема, спірним в літературі залишається питання щодо визначення моменту з якого даний злочин вважається закінченим.

Більшість вчених схиляються до того, що даний злочин вважається закінченим з моменту видання зазначеного в диспозиції ч. 1 ст. 211 КК України нормативно – правового чи розпорядчого акта, незалежно від наслідків, які перебувають за межами даного складу злочину. Якщо ж, такими діями службової особи було заподіяно шкоду державним чи громадським інтересам або охоронюваним законом правам та інтересам окремих фізичних чи юридичних осіб, то такі дії повинні кваліфікуватися залежно від розміру заподіяної шкоди за ст. 364 чи ст. 365 КК України. У випадку коли службова особа видала такий акт, але порушення бюджетного законодавства не сталося з незалежних від її волі причин, то має місце лише замах на вчинення злочину. На практиці можуть траплятися випадки, коли службова особа видає декілька нормативно – правових та розпорядчих актів, що порушують бюджетне законодавство, але кожен акт окремо спрямований на використання бюджетних коштів розмір яких не становить великого розміру. Такий розмір бюджетних коштів може утворюватися за сукупністю дій, тобто якщо видання таких актів охоплюється єдиним умислом, а в діях службової особи є наявні ознаки продовжуваного злочину, то в такому разі дії особи слід кваліфікувати, як замах на вчинення злочину передбаченого статтею 211 КК України, а при наявності необхідних ознак та достатнього розміру бюджетних коштів, як закінчений злочин передбачений цією ж статтею кримінального кодексу України.

Така позиція вчених видається вірною. Але інша категорія науковців, до вищезазначених критеріїв, додатково відносить і момент набрання даними нормативно – правовими та розпорядчими актами законної сили. Так, зокрема, в поняття “видання” вони вкладають наступні етапи: процес підготовки такого акту, тобто його створення, а саме розробка проекту акту, його оформлення та надання обов’язковості нормативно – правовому та розпорядчому акту, строк дії якого минув чи ще не настав, тобто набрання ним законної сили. Цей момент може проявлятися, наприклад, в доведенні такого акту до відома виконавців, його опублікування чи реєстрація.

Основна відмінність даних точок зору полягає в визнанні обов’язковим моментом для визнання даного злочину закінченим, набрання таким актом законної сили. Питання щодо моменту набрання нормативно – правовим або розпорядчим актом законної сили вирішується Конституцією України, окремими нормативними актами та Указом Президента України «Про порядок офіційного оприлюднення нормативно – правових актів та набрання ними чинності» від 10.06.1997 року. Якщо ж нормативно – правовий або розпорядчий акт, який змінює доходи і видатки бюджету всупереч встановленому законом порядку, був підписаний службовою особою, але не набрав чинності, то має місце замах на вчинення злочину, передбаченого ст. 211 КК України. У зв’язку з цим, даний злочин може визнаватися закінченим лише з моменту набрання таким актом законної сили, незалежно від того чи настали, суспільно – небезпечні наслідки чи ні.

Така позиція, як видається, має право на існування. Так, зокрема виникає такої проблеми у випадку, коли момент видання, а саме, підписання чи затвердження службовою особою нормативно – правового або розпорядчого акту, та момент набрання ним законної сили збігаються. В такому випадку даний злочин визнається закінченим з моменту набрання ним законної сили, тобто з моменту його підписання чи затвердження. А як поступати в такій ситуації, коли в самому акті зазначено, що він вступає в силу з якогось певного визначеного моменту, причому через деякий час після його підписання чи затвердження? Оскільки в юридичній природі, в правовому полі України такого акту юридично ще немає і ніяких юридичних наслідків до моменту його вступу в законну силу не настає, тому що він на даний момент не породжує жодних правовідносин, а значить і ніяких дій керуючись ним вчиняти неможливо. Службова особа, яка підписала чи затвердила такий акт в будь – який момент може прийняти рішення, яким взагалі відмінить такий акт. Тобто буде мати місце ситуація, коли нормативно – правовий або розпорядчий акт, який ще не вступив в законну силу буде скасовано, а значить в правовому полі України, в її правовій системі такого акту взагалі не існувало, оскільки він не породив жодних правовідносин. Зважаючи на таке, позиція, щодо впливу на визначення моменту з якого злочин, передбачений ст. 211 КК України, моменту набрання таким актом законної сили очевидно, видається слушною.

Таким чином, враховуючи вищевикладене, можна дійти висновку, що для усунення протиріч, стосовно визначення моменту з якого даний злочин буде вважатись закінченим, що можуть виникнути на практиці, в ст. 211 КК України необхідно внести зміни та доповнити положенням про те, що даний злочин буде вважатись закінченим з моменту коли акти, які змінюють доходи і видатки бюджету всупереч встановленому законом порядку, набрали законної сили, лише в такому разі, питання пов’язані з даною проблемою, на практиці будуть знаходити однакове вирішення та визнаватись закінченим злочином, а в протилежному випадку, буде мати місце замах на злочин передбачений ст. 211 Кримінального кодексу України.

Література

1. Андрушко П.П. *Кримінальна відповідальність за порушення законодавства про бюджетну систему.* // *Юридичний вісник України.* - 2000- №8.
2. Кочерга В., Фесенко Є. *Законопроект, який став законом* // *Право України.* - 1998. - №7.
3. Навроцький В.О. *“Кримінальне право України”. Особлива частина.* - Київ. - “Знання”. - 2000.

А. Воропаєва,

*студентка II курсу юридичного факультету
Міжнародного Соломонова Університету, м. Київ*

СТАТУС НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ В СИСТЕМІ ЦЕНТРАЛЬНИХ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ

Згідно з Законом України “Про банки і банківську діяльність” банківська система є внутрішньо організованою, об’єднаною загальною метою сукупністю банківських установ, які утворені та діють на основі Конституції та законів України. Центральний банк виконує функції управління у цій системі. Слід зазначити, що монополія емісійної діяльності характеризує особливий статус сучасних центральних банків.

Створення банківської системи України і відповідно її керівної ланки пов’язано з низкою нормативних актів¹.

Правовий статус Національного банку України, що залежить від місця і ролі серед органів державної влади, складається з конституційної правосуб’єктності та галузевих статусів. Конституційна природа статусу Національного банку України дає підстави розглядати його як орган держави, а отже як суб’єкт публічного права. Але Національний банк є й юридичною особою, виступаючи як суб’єкт цивільно-правових відносин. Відповідальність як елемент правосуб’єктності Національного банку є специфічною, а саме—однією із сторін є держава в особі державних органів, що реалізують владні повноваження.

Національний банк є органом держави із спеціальним статусом, який не входить до будь-якої з гілок державної влади, але як орган держави реалізує її функції, виконуючи вимоги законодавчих актів. Визначення Національного банку як особливого органу державного управління може давати окремим фахівцям підставу відносити його до органів виконавчої влади. Це може бути пов'язано з визначенням державного управління в Концепції адміністративної реформи. Але слід зазначити, що Національний банк не входить до системи органів, яку очолює Кабінет Міністрів, і не підпорядкований йому. Відповідно до Закону України "Про Національний банк України" Національний банк підзвітний Президенту України та Верховній Раді України. Крім того, Національному банку згідно з ст.93 Конституції України надано право законодавчої ініціативи нарівні з Кабінетом Міністрів України.

Важливими ознаками правосуб'єктності Національного банку є його компетенція, місце і роль в банківській системі.

Національний банк України має подвійну правову природу, а саме право видавати нормативно-правові акти, загальнообов'язкові для всіх суб'єктів господарювання і громадян, та застосовувати у необхідних випадках примус. Отже, Національний банк керує грошово-кредитною системою дwoяко—як управлінський орган методом владних приписів і як господарюючий суб'єкт—економічними методами шляхом укладання угод. Тому можна сказати, Національний банк України є центром банківської системи, що виступає одночасно в двох особах: як орган держави, що виконує функцію забезпечення стабільності національної валюти, і як своєрідний центр самоуправління банківської системи.

Незалежність є невід'ємною ознакою правового статусу Національного банку України як центрального банку держави і одним із основних принципів побудови верхнього рівня банківської системи ринкового типу. Конституція України визначила найважливіші аспекти діяльності Національного банку як центральної ланки і керівного органу грошово-кредитної і валютної системи країни, закріпивши його автономний статус у структурах влади. Принцип незалежності центрального банку означає те, що відповідальному за монетарну політику інституту надається можливість досягти своєї стратегічної мети без втручання уряду¹. Але він повинен визначати і здійснювати грошово-кредитну політику відповідно до загальноекономічної політики, тобто сприяти реалізації економічної політики Кабінету Міністрів, за умови, що це не суперечитиме виконанню його основної конституційної функції—забезпеченню стабільності грошової одиниці України (ст.52 Закону України "Про Національний банк України").

Гнучка взаємодія Національного банку України, Верховної Ради, Кабінету Міністрів і Президенту України вимагає чіткого розмежування їх функцій, точного визначення їх обов'язків, інституційних заходів для ефективної взаємодії зазначених структур².

Юридично визначена незалежність Національного банку має підкреслюватися його економічною незалежністю.

Нормотворчість слід визнати основною формою виконання Національним банком своїх функцій. Це є головною ознакою Національного банку України як центрального органу держави.

Існують нормативні акти, що прийняті спільно Національним банком з іншими органами держави. А це може негативно вплинути на виконання Національним банком своїх функцій. У разі необхідності внесення змін у такий акт можуть виникнути труднощі в досягненні згоди між сторонами, що приймали даний нормативний акт. Слід звернути увагу, що Закон України "Про Національний банк України" не передбачає видання Національним банком спільних з будь-якими іншими державними органами (Кабінетом Міністрів України, міністерствами, відомствами) нормативно-правових актів. В ст.52 цього закону вказано, що взаємовідносини Національного банку України з Урядом України полягають в проведенні взаємних консультацій між Національним банком та Кабінетом Міністрів України з питань грошово-кредитної політики, розробки і здійсненні загальнодержавної програми економічного та соціального розвитку.

Створений вперше в Україні Національний банк щодо свого правового статусу має конституційні засади і є одним з найважливіших інститутів держави.

¹ Конституція України. Декларація про державний суверенітет України (прийнята Верховною Радою УРСР 16 липня 1990р.)// Відомості Верховної Ради України.—1990.-№31.—Ст.429.

Про економічну самостійність Української РСР: Закон Української РСР // Відомості Верховної Ради України.—1990.-№34.—Ст.59.

Про банки і банківську діяльність: Закон України // Відомості Верховної Ради УРСР.—1991.—№25.—Ст.281.

Про Національний банк України: Закон України // Відомості Верховної Ради України.—1999.—№29.—Ст.238.

² Петрик А.І. Деякі аспекти банківської реформи в Україні// Вісник НБУ.—1996.—№ 1.—С.14-17.

³ Файфель Г. Деякі роздуми про надання незалежності Національному банку України// Банківська справа.—1995.—№ 1.—С.22-24.

О. Голенко,

*аспірант Київського національного університету
імені Тараса Шевченка*

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ОБ'ЄКТИВНОЇ СТОРОНИ ЗЛОЧИНУ, ПЕРЕДБАЧЕНОГО СТ.219 КК УКРАЇНИ

На даному етапі розвитку ринкової економіки в Україні характерним є високий рівень злочинності.

Практика показує, що майже перед всіма галузями права, в тому числі й перед кримінальним правом, стоїть завдання розробки норм, що є необхідними для регламентації відповідних ринкових відносин. Економічний та правовий розвиток нашої держави, потреби законодавства викликають необхідність наукового дослідження проблеми кримінально - правової охорони господарської діяльності. 01.09.2001 року в Україні вступив в силу новий Кримінальний кодекс. В умовах нестабільної економічної системи України проблема фінансової неспроможності і банкрутства підприємств, заснованих як на державній, так і на недержавних формах власності, постає надзвичайно гостро. Так, банкрутство є цивілізованою формою поразки в конкурентній боротьбі, своєрідний спосіб оздоровлення економіки шляхом виключення неплатоспроможного суб'єкта з цивільного обороту. Але іноді банкрутство є і замаскованим злочином. Тому, в публікаціях неодноразово відмічалось реальне значення банкрутства як одного з найважливіших елементів ринкового механізму.

Визнання цього значення слугувало причиною того, що деякі правовідносини в сфері підприємницької діяльності стали об'єктом кримінально-правової охорони. Мова йде про існуючі в Кримінальному кодексі України статті 218 "Фіктивне банкрутство", ст.219 "Доведення до банкрутства", ст.220 "Приховування банкрутства" та ст.221 "Незаконні дії у разі банкрутства".

Так, зокрема, ст.219 КК України передбачає відповідальність за доведення до банкрутства, тобто умисне, з корисливих мотивів, іншої особистої заінтересованості або в інтересах третіх осіб вчинення власником або заінтересованою особою суб'єкта господарської діяльності дій, що призвели до стійкої фінансової неспроможності суб'єкта підприємницької діяльності, якщо це завдало великої матеріальної шкоди державі чи кредитору.